

«Și pentru o mai mare» întărire a tuturor acestora, am poruncit slugii noastre, Bratei logofăt, să scrie și să atârne pecetea noastră la Suceava la această carte a noastră, cînd a venit cneazul Teodor în anul 6911, luna august, în ziua 1, în ziua sfîntului mucenic Macavei.

Actul publicat mai sus se adaugă puținelor documente slave originale pe care le avem de la începutul secolului al XV-lea. Între originalele cunoscute din cancelaria lui Alexandru cel Bun, acesta se înscrie, în ordine cronologică, pe locul al cincilea ¹¹.

După conținut (danie domnească), actul exprimă necesitatea în care se afla domnul de a-și asigura «prin miluire» forțe militare pentru apărare și cadre pentru aparatul administrativ necesar organizării statului feudal.

Boierul, avînd mijloace de producție și forță de muncă, a adus servicii domnului și înaintașilor acestuia «prin dreaptă și credincioasă slujbă». Actul de danie vine să întărească raportul de dependență personală dintre boier și domn, contribuind astfel la dezvoltarea continuă a vasalității și la cristalizarea relațiilor feudale.

Fenomenul acesta, început mai înainte, o dată cu organizarea statului feudal de sine stătător, Moldova (1359) ¹², continuă să se practice pe o scară mai întinsă după 1400 ¹³, ceea ce va duce atît la consolidarea și dezvoltarea domeniului feudal, cît și la crearea unei noi forme de proprietate asupra pămîntului de către clasa dominantă: posesiune vremelnică cu drept de folosință ereditară (beneficiul) care, cu timpul, se transformă în stăpînire deplină (ocină sau feud) ¹⁴.

Din punct de vedere diplomatic, actul publicat acum pentru întia oară este un act solemn, un hrisov propriu-zis, avînd pecetea mare atîrnată și cuprinzînd aproape toate formulele diplomatice.

Între caracterele externe subliniem grafia documentului care poate fi socotită ca un model de uncială între actele asemănătoare redactate de logofătul Bratei ¹⁵. Scrierea e regulată și proprie, frumoasă și citeață, dovedind calitățile personale ale acestui dregător, pe care un document din 20 iulie

¹¹ Primul original este din 11 februarie 1400 și se află în Biblioteca Națională din Paris (M. Costăchescu, *Doc. mold. înainte de Ștefan cel Mare*, vol. I. Buc. 1931 p. 31); al doilea și al treilea, din 29 iunie, respectiv 4 august 1400, se află la Academia R.P.R.; al patrulea, din 30 iulie 1401, se găsește în arhiva Episcopiei armene din Lioy (DIR, sec. XIV, XV A., vol. I, 1954, pp. 7—12).

¹² Cel dintîi act de acest fel, ieșit din cancelaria Moldovei, îl avem din 30 martie 1392, cînd Roman voievod dăruiește lui Ionaș Viteazul, «pentru credincioasă slujbă», trei sate pe Siret (Doc. op. cit., p. 2).

¹³ Din sec. al XIV-lea ni s-au păstrat doar șase documente de danie «pentru dreaptă și credincioasă slujbă»; în schimb, din sec. al XV-lea, numai de la Alexandru cel Bun avem 45 (vezi Doc. op. cit., pp. 7—95).

¹⁴ În această interesantă problemă, vezi V. Costăchel, *Domeniul feudal, în Viața feudală în Țara Românească și Moldova*, Buc., 1957, pp. 213—314.

¹⁵ Bratei înlocuiește pe Iațco, preluat de Alexandru cel Bun de la înaintașii săi, cu începere de la 30 iulie 1401; documentul cu această dată «s-a scris cu mina lui Bratei». De la 7 ianuarie 1403 începe să i se specifice și atribuția de logofăt. La 20 iulie 1404, e trecut mare logofăt. Ultimul act redactat de Bratei, avînd acum calitatea de logofăt al treilea, e din 6 iulie 1413. A fost înlocuit cu Isaia, care redactase, în calitate de logofăt, și documentul din 28 ianuarie 1409. La 8 aprilie 1419, în funcția de logofăt, apare Ivașco Brateievici (fiul lui Bratei; DIR, sec. XIV, XV A. I, 1954, pp. 12—33, 41). Ivașcu rămîne în cancelaria domnească pînă la 21 februarie 1430 (Doc. op. cit., pp. 61—89).